



ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Սերժ ցանցին առաջը — «Ինչո՞հ հաւատարմութե մտքերուն» — Բնութեան աստուածը — Զոհաբերական ու իրեն յիշող հաղորդող աշխարհները — Մանանի մը չափ հաւատքը, եւ — Սրբանական լուրեր — Հայտարարութիւն — Ստեփան «Սիւսի» Պաշտօնագիրը — Բարեկամական լուրեր

ՍԵՐՄ ՅԱՆՈՒՆ ԱՌԱՎԵՐ

3. Գլխաւոր մէջն սերմը:

Բարին աս մասին մէջ նշան հողը աղէկ է: Ստորի առիկ կոնսուլիւմ կարծեացած է: Հողին երեսներ քիչ մը աւելորդ ապաւանտով ծածկուած է: Հաւուստը եւ կահույգը եւ խորունկ է հողը: Բայց անանի վնասակար բոյսերով լեցուն է որ բարի սերմը յուսահատ կերպով կոնսուլիւմ է անոնց հետ: Բայց է որ կը տեսնենք թէ պարտեղի մը պարտը հողը անանի առատ փութեր կը բուսցնեն ինքիւն, որ հոն հասցնելու համով ուսանելները մանր կը մնան ու անստուգ ու կարծր կ'ըլլան: աղէկ մը հիւսնալից առումով հասունանալուն ու մեծանալուն տեղը: Բայց է որ կը տեսնենք նախ թէ արտի մը մէջ փութեր ու տատակները առաջուց անանի կը լեցնեն հողը որ ցորենի հասկերը ելլելու շատ քիչ տեղ գտնուելով: Հոս հոն հազիւ քանի մը ցորենացի ցորենները գլուխներ կրնան վերցնել, ու անոնք ալ նիւսար ու տըկար երեւոյթով: անանի ալ մարգագետին մը անօգուտ վայրի խոտերով լեցուն ըլլալով արգելք կ'ըլլայ արջաններուն սննդարար առատ բերք մը յառաջ բերելուն:

Եւ նմանութիւնով ցուցուած լողաները զօրաւոր մտքի տէր անձինք կըրնան ըլլալ, աղէկ ընդունակութիւններ կրնան ունենալ, բարձրագոյն կարգի յաջողակութիւններ կրնան ունենալ խորհելու եւ զգալու: Բայց թող կուտան ու երկրաւոր նիւթերով կը թանձրացնեն, նիւթական բաներով, ժամանակակար, կորստաւոր բարիքներով — «Հոգեւոր ու հարստութիւն» նով եւ աս կենսաբան ցանկութիւններով: Ինչոր որ Պաղիսա Լեւոնտարանից (Բ. 14) կ'իմացնեն մեր Տէրօջը զոհեցածը, «Լեւոնտարան զբաղմունքը եւ հարստութեան խաբէութիւնը» ինչպէս Մատթէոս կը գրէ (Ժ. 22): որուն վրայ Մարկոս սա եւս կը գրէ «Երբիչ քաներուն ցանկութիւնները»: Հողէ թէ ինչ են ալ բաները որոնց վրայ մտքին փափաքները կապուած կ'ըլլան, որոնց վրայ սրտին սէրը զրուած կ'ըլլայ: Բայց, անուն, հաճոյք, հաւատք, անձնական գէշոյ հրապարակ, խաղ, պիղծ ընթերցմունք, եւ ինչ որ աշխարհային բնութիւն ունի. որ միաբար ան կերպով կ'աշխարհէ որ Եւստուծոյ խօսքին իր մէջն բնական ու յատուկ զործողութիւնը կ'արգիլէ — ասոնք են «Գեշտ» որ սրտը կը խեղդեն» ու անպատու կ'ընեն:

Փութերը փրցուելու են: Պէտք է որ փրցուելով քաղաքի ու այրուի: Եւստուծոյ օգնութիւնով աս բանը կըրնայ ընել մէկը: Կրնայ կուրծի կուրծի, կրնայ չարութեան զործիքները այրել, կրնայ միութեւն ու մեկտի

ձգել ինչ որ կը դառն թէ ճշմարտութեան իր վրայ պէտք կ'ընէ կերպով աղբիւրն արգելք է: Եւստուծոյ մէկանց ու որոշ կերպով ըրէ. «Խոնարհութիւն» նով խեղդելով Եւստուծոյ օգնութիւնը, ու քու երկիրը փութերէն պիտի մարքուի, ու անգին ցորենը պիտի ծածկէ:

4. Եւստուծոյ:

Ինչ աւելի հաճոյական տեսարան կայ քան թէ անանի արտը որ ճշմարտապէս «աղէկ հող» կրնայ բուսիլ: Երբոր ջանքով ու համբերութիւնով աշխատանքը կոշտերէն ու քարերէն մարքեց, ու անոր փութերն ու մնասկար խոտերը փրցուց հանց, եւ արտն ու տափանը կոշտ հողերը մանրաց ու կահույգուց եւ երեսը շտկեց, երբոր աս տեսակ արտ մը արեւին ու անձրեւին տակ ընկաւ, երբոր երկրաբարձը իր բարի սերմը անոր վրայ ցանց, ու թիւթեւ մը տափանելով ներս տուաւ, ու տունը հանգչելու գնաց, Եւստուծոյ յանձնելով, որ անոր կարողութիւնովը սրտանի ու մեծնայ, ու ինքը չգիտէր թէ ինչպէս: Երբոր ընդարձակուող ընձիւղներուն թիւթեւ ճնշումը միջնաւոր հատիկները ուսուցուց եւ պատեց, ու իրենց ծածկած կենդանի գաղտնիքը դուրս հանց, ու վեր բարձրացաւ առողջ եւ տնէջալի գեղեցիկութիւնով, երբոր լայնատարած արտին վրայ գեղարդոյ ու փափուկ ցորենները այնքան իրարու քովէ քով խիտ կեցած են որ իրենց խոտն ստուկերը կը ծածկէ կանանչութիւնով: Երբոր պարտար հողը ցորեն անձրեւը խմելով ու արեւին ճառագայթներէն տաքնալով իր պարտաւորութիւնը իրմէ բուսածին կը հաղորդէ իր առատաձեւն ծոցէն դէպ ի վեր բարձրացնելով արագ ու միօրինակ աճումով մը: Երբոր անհամար ցորեններէն աճել մէկը իր լեցուն հասկովը պահուած է, գեղին հասունութիւնով ծոցելով, ու ճնշողին մանգաղը անոնի կ'սպասէ: ճնշողին երգին, քանի որ ամբարը կը ժողմէ հասած հոնձը: Բոլոր աս աստիճաններուն եւ բոլոր աս վիճակներուն մէջէն իրաւամբ արտը գեղեցիկ տեսարան մըն է անոր վրայ նայողին: Որչափ աւելի գեղեցիկ է ան մարդկային հողին ուրուն ասանի արտ մը նմանութիւնն է, նախապաշարմունքէ մերկացած, աշխարհային հաճոյքներու եւ շահերու տէրէ աղաւաղած, թիւթեւ ամառութիւնէն աղաւաղ, անզոյցութիւնէ սթափած, մըտադիր, խորունկ մասնող, կըրծութեան յարմար, ինքզինքը Սուրբ Գլուխը ստրկեցուցածին տուած, ու Եւստուծոյ արգելքութեան, ինչպէս որ պարտար հողը անձրեւին ու արեւակին: Եւստուծոյ խօսքը ասանի մտքի մը մէջ հարուստ ու պարտար հողի մէջ ցանուած բարի սերմի նման է: Հոգեւոր վարժապետը ճնշողը որ սերմը կը ցանէ, ասանի ընդունուելը տեսնելու համար յոյսով կը ցանէ ու զուարթամտութեամբ կ'սպասէ երջանիկ ու բարի հոնձքի մը: Երբ զէ թէ միտակ մէկ միտք մը, այլ ամբողջ ընտանեաց խումբ մը, ամբողջ կիսակիկի գլուխը դաս մը, ամբողջ ժողովուրդ մը ասանի կը

ներկայացնեն ինքզինքնին Եւստուծոյ տուած իր խօսքը ընդունելու եւ անոր նախադիմութեան, կայ արդօք բոլոր աշխարհի վրայ անանի տեսարան մը որուն վրայ հրեշտակները կրնան աւելի հաճութիւնով նայիլ:

Եւստուծոյ ինչո՞հ կրնայ խեղդուած ձեռք բերուիլ: Կարելի՞ քան է. կամ թէ միայն երեւակայութեան պատկեր մը պիտի մնայ մշտնջենաւորապէս: Եւստուծոյ անձը որ ճշմարտապէս ու խոնարհութեամբ կը փափաքի ասոր անձամբ փորձառու ըլլալ, յուսահատելու տեղ չունի: Ինչու որ երկնային սերմը ասով կը տարբերի երկրայինէն որ վերջէն ինչ հող որ գետնէն ըլլայ, անանի պիտի դործածէ, քանզի չկրնար անոր բնութիւնը փոխել: Բայց երկնային սերմը թէ որ իր ցանուած հողէն կը ներգործուի, նաեւ աւելի ուժով կը ներգործէ անոր վրայ, կարծր տեղերը կահույգընելով, (Երեմ. Ի. 29) ծանծաղ տեղերը խորունկցնելով, չար արմատները կտրելով ու մարքելով ուր որ ան տեսակին հետ խոնոտուած ըլլայ, եւ ուր որ աղաւթ ընթացք ունենալու թոյլտուութիւն ըլլայ փոխելու եւ աղաւթացնելու աճելու մէկ ստորին հողերը, միշտ որ անանի ըլլայ, ինչպէս որ էր առաջ մարդուն սիրտը, աղէկ հող, յարմար սնունդ տալու Եւստուծոյ խօսքին, ան յաւիտենական կենաց սերմին: Ուրեմն թող մէկը չյուսահատի իր մտքին կոշտութեանը կամ անբերի եւ կամ պաշարեալ վիճակին վրայ: Կրնայ իր գէշ վիճակէն ազատուիլ, կրնայ իր տեղը բերուիլ ու բարի սերմի ընդունակ եւ բարի պտուղ արտադրիլ ըլլալ: Եւստուծոյ, ան որ ասանի փութերը կ'ուզէ, իր միտքը թող զնէ Եւստուծոյ խօսքին ներգործութեանը տակ: Սակայն, թող գիտնայ որ միայն Եւստուծոյ զօրութեամբ կրնայ խօսքը աս երջանիկ արգելքը յառաջ բերել: Եւստուծոյ անանի ուժ կուտայ անոր, իրմէ անիկայ խեղդողներուն հողիներուն վրայ:

Ոչ ալ մեղք համար պարտաւոր քան է աս օրինութիւնը խեղդողաց ի մտքին ուրիշներուն հողիին վրայ: Թող Հոգեւոր հաւատալով խեղդել տակալ իր ժողովուրդին համար թող ծնողը խեղդողին իրենց ընտանիքին համար: Կրնայ իր գլուխը վարժապետ իր գաղտնի կողմերուն համար: Կաջալերէ, հաւաքէ, յորդորէ, զուգործութեամբ սորվէ անոնց մտաւոր վիճակը: Զանք ըրէ ճիշդ հաշիւ ընել անոնց բնաւորութիւններն ու ունակութիւնները, որպէս զի քու ջանքերդ խելացութեամբ ի դործ գնես: Միշտ նայէ որ անոնց վրայ բարի օրինակի մը աղղեցութիւնները թափես, ու աճել քանի վեր, անոնց համար փաստարան մը կըլլի, աղաւթելով Եւստուծոյ իր Սուրբ Հոգեւոր որոշիչ ու վերածնող աղղեցութեանը համար: Եւստուծոյ աշխատէ հաւատալով եւ զուարթութեամբ խօսքը յուսահատութեամբ յուսահատութեամբ սերմը ցանէ, եւ իրիկունքը քու քու պարտաւոր թողորդ, վասն զի չես գիտեր թէ որք օգտակար պիտի ըլլայ, աս թէ ան. կամ թէ երկուքը հաւատարապէս աղէկ պիտի ըլլան: (Ժող. Ժ. 6:)

“ԲԵՋԻՑ” ՀԱՅԵՍՏԱՆԻ ԹԵՒ ՄՕՐԵՆԻՆՈՒՄ

Պ. — շատ տարեկան զործողութեան մէջ ապրեցաւ բարեկեցութեամբ: Եւստուծոյ խօսքը օրինութիւնները վայելելով, բայց պարզեաց առատ հոգեւոր մոռնալով: Կենսութիւն պէս՝ աս աշխարհիս համար միայն ապրեցաւ, ու ինքզինքը համոզեց հաւատալու ան վտանգաւոր եւ սխալ վարդապետութեանը թէ աճելու մարդիկ ինչ բնութեան տէր որ ըլլան հոս, վերջապէս պիտի փրկուին: Եւստուծոյ քաղաքիները տղոցն ալ հաղորդեց ջանալով որ անոնք ալ իր գաղտնած վտանգաւոր ճամբան առաջնորդէ:

Կնիկ մը ունէր որ «Յիսուսի» ոտքը նստել՝ կը սիրէր, աղօթատեղ՝ բարեկալ ինչի մը, ու իր օրինակը ու սորվեցողացները եւ աղօթքները չափով մը երկանը աղղեցութիւնը կոտորելով գէշ կ'ուսնէր: Բայց վախերը շատ էին քանի որ իր սիրոյն սիրելի առարկաներուն իր բոլորաբար մեծանալին կը տեսնէր, որ չըլլայ թէ հորինուած սորվեցնել ջանացած վտանգաւոր սխալները ընդունելու թողութիւն:

Եւստուծոյ անցաւ գնաց: Պ. — մահուան անկողինը ինչպէս: Եւստուծոյ իր անսովորութեան ետ կը քաշուէր, եւ աշխարհին ու անոր մէջն առաջնաւորներուն վրայ անցուցած ճանկը օրեօրաւ իր տակաւ քանալու վրայ էր: Տեսաւ որ յաւիտենականութեան տեսարանները իր վրայ բացուելու ետէն էին, եւ սկսաւ զգալ իր ունայն տեղը կոնքնաճախախտեցողութեան անկողնուոր յին քանի մը կարօտ ըլլալով՝ քանի որ կենսաբան վախճանին կը մօտենար, եւ պատահած սրտաշարժ զկար մը ցուցուց Կրիստոս Յիսուսի մէջն ուրիշ ապաստանելու տեղերուն ունայնութիւնը: Իր աղոցմէն մէկը քովը մօտեցաւ ու իր ցաւալից անկողինը վրայ ծռելով հարցուց, «Հայր, քու սորվեցողացներուն հաւատանքը, կամ մայրերնուս սորվեցողացներուն»: Իր մարած աչքերները քանալով, աղաւթ կերպով ըսաւ «Սրբաւոր ապրիլը ցանցածն էր ու հաւատքը»: Եւստուծոյ անցաւ գնաց ինքը առանց երկիւրի վրայ յոյս մը ունենալու:

Եւստուծոյ պատասխանին մէջ հատորներով խօսքեր կը պարունակուին: Եւստուծոյ անձը տեսաւ եւ զգաց որ իր երկայն տեսնէ սնունդ ու սերմով պահած դաղափառները որոնցմով որ ինք ապրած էր, մահուան ժամուն չէին կրնար հաստատուն օգնութիւն մը տալ իրեն: Եւստուծոյ չեղած կերպով մը զգաց ան տեսնել ան փրկիչին կարօտ ըլլալով՝ որ այնչափ երկար տեսնեց քան իր, եւ յոյս մը որ փորձութեան խաւար ժամուն մէջ պարտաւոր չպիտի ելլէր: Եւստուծոյ պատահականութիւնէն քիչ մը քան տեսաւ որ իր կնիկը ամէն օրուան կենսութիւն մէջ այնչափ պայծառ կը փայլէր, բայց ինքը արհամարհէր ու նախատեսելով վարուել էր: Զաւիտենականութեան Ուրիշներուն մէջ մանկուս վրայ կըլլաւ տեսնել, ստիպուած էր ըսելու, քանի որ մեծ աղբիւրները իր բոլորաբար կը զիջուէին, «Սայրերնուս սորվեցողացներուն հաւատքը»:

*Տես թիւ 171:

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԵՍՏՈՒԱԾԸ

Բնութիւնը ըսելով տիեզերքի մէջ եղած բոլոր գոյացութիւնները կ'իմացուին հանդերձ ան օրէնքներով՝ որոնցմով կը կառավարուին ամենիմաստ գոյութեամբ ։

Բնութիւնը գիշեր ցորեկ անդադար ձայնիւ՝ թէպէտեւ լռիկ սակայն ազդու կերպով բոլոր մարդկային ցեղին կը քարոզէ ։ Կը քարոզէ կ'ըսեմ, որովհետեւ էական և սորվելու համար շատ փափաքելի բանի մը հաստատութեան կնիքը կը կրէ իր վրան ։ Ուրեմն յարգոյ և պատուական Տեսարք ։ Բարեհաճեցէք բնութեան սորվեցուցածը ինչ կերպերով քարոզելուն համառօտ քըննութեանը մէկ քանի բոլոր մասերի բնականութիւնը ։

Վարձ՝ բնութեան գոյութիւնը Երբարի մը գոյութիւնը կ'ապացուցանէ ։

Մինչև հիմա մենք ոչ տեսնուած ոչ լսուած ցեղեր և ոչ կրնանք ըմբռնել թէ անոնց պատճառի բան մը եղած կամ կ'ըլլայ թէ որ մէկ բան մը չըլլար ։ Ուրեմն տիեզերքի մէջ եղած բազմաթիւ բաները՝ որ բնութիւն կ'ըսուի, զօրաւոր պատճառի մը արդիւնքն է ըսելը վաշտուէլ ու յարմար է ։ Նաեւ ամէն զօրաւորութիւնները կը մեկնուին և մարդկային միտքն ալ կը հանդարտի ։ Բայց սխալ մեկնութիւններ տուողներ ալ եղան ։ Ինչպէս ոմանք ամէն բան 'ի յաւիտենից է ըսին ։ Բայց իր յատուկ նշանակութեամբը հասկնալով երկրիս կազմութեանը նկատմամբ անտեսելի է ։ Երկրիս մակերեսէն զէպ 'ի կենդանի երկրաբանութեան մէջ 45 օտք խորութեան մէկ աստիճան տաքութիւն տեսնալը, երկրիս խորութիւններէն տաք ջուր բխելը, և ատեն ատեն երկրէս դուրս հալած նիւթ պոռթկալը կը հաստատեն թէ երկրիս մէջտեղը ամէն բան հալած վիճակի մէջ է ։ Եւ հետզհետեւ երկրիս պաշտօնը իրողութիւնն ալ որ մինչև հիմա հաղիւ թէ կեղեկ մը կ'պեր է՝ ուրիշ փաստերու հետ մեկտեղ կը հաստատեն թէ ատենով բոլոր երկրաբանութեան հալած վիճակի մէջ էր ։ Ուրեմն ինչո՞ր կրնային կենդանիներ ու բուսականներ ըլլալ ։ Վարձ երկրաբանութիւնը մարդոց ոսկորները քարերուն առաջին կարգերուն մէջ անասնոց ոսկորներուն հետ մեկտեղ չգրաւնուին ալ կը ցուցնէ ։ Ըսել է թէ առաջ անասունները եղան ու ետքը մարդը՝ և ոչ թէ 'ի յաւիտենից է ։ Ոմանք ալ ամէն բան գիպուածով կ'ըսեն ։ Վիպուածը կարգ կանոն չունի ։ Բայց բնութիւնն ալ այսպէս անկարգ է ։ Ընտել երեք ։ Թէ որ աս սքանչելի գործ աշխարհը շինողը զիպուածն էր, ուրեմն թող նոյն զիպուածը ասիէ չընէ ։ Զինքն ան ինչն ալ շինէ հիմա ։ Զոնէ պարտեղի մէջ տնկուած գետնախնձորը երբեմն ալ զիպուածով ժամացոյց թող ըլլայ ։ արեւօք ալ գործ տեսնալէն ետ կայնեցաւ ։ Ճշմարտագէտ խօսելով զիպուած ըսուած բան մը չէայ ։ Վեր նետուած բանի մը ինչ ձևով որ կողմը իշխալը իր վրայ ներգործող քարշման օրէնքներուն ազդեցութիւնն պատճառաւ է ։ Բայց անմիջապէս ճիշդ պատճառը չգիտնալուն համար զիպուած անունը կու տանք, եթէ ոչ՝ բնական երեքը զիպուածական բան չէայ ։ այլ ամէն բան պատճառ ունի ։ Ոմանք ալ նիւթը յաւիտենական է ըսին ։ յայտնի է թէ նիւթը բանականութիւն չունի ։ ուրեմն իր չունեցածը պատճառաւ կրնային իրենց ստալ ։ Եւ թէ յաւիտենական ալ ըլլայ՝ զարծալ ուրիշ զօրութիւն մը պէտք է ։ որ կարգադրէ միացնէ՝ օրէնք տալ՝ կիսանք տալ ։ Թէ որ ասանկ պատճառ մը 'ի հարկէ պէտք է, ուրեմն ինչ գոյացութիւն կայ ամէն բան 'ի չունի 'ի գոյ բերաւ ու ինքն եղաւ պատճառ ամենայնի ըսելը ։

*Վեպերի Վառմանարանի Բնութեան օրը կարգադրած է Վարդանի եղբայր մը ինք գրած ըլլալով ։

բնութիւնը այս կերպով մեկնութեան մը կարօտ է՝ ոչ թէ որ և ինչ ուրիշ կերպով ։

Բ. Բնութեան սքանչելի օրէնքներով կառավարուելը՝ կ'ապացուցանէ թէ ամենիմաստ Օրէնդիր մը կայ ։

Ե. Երբ օրէնքներուն մէկը քարշման օրէնքն է, որով շտամանդները մէկը մէկու հետ միանալով երկրագունդը և իր մէջը եղած բոլոր մարմինները ձև առած են ։ Նաեւ մարմինները գէպ 'ի երկիրը հակելով հոն մնացած են ։ աս օրէնքովն է որ երկիրս արեգակին բոլորութեան զառնալով տարուան օդատկար ու շահաւետ չորս եղանակները կը կատարուին ։ աս օրէնքովն է որ արեգակը՝ աստղերը՝ մոլորակները՝ երկիրը ու լուսինը կատարելագոյն ապագայով և անվնաս կը պահուին մէկմէկու զարնուելու փաստընէ ։ Մեկ խօսքով թէ որ քարշման օրէնքը չըլլար՝ շտամանդները աւազել պէտ զատ զատ կենարով բան մըն ալ ձևանայու կարող չէին ըլլար ։ Հապա շտամանդաները շողիի նման միջոցին մէջ զիրուցան եղած պիտի ըլլային ։ Թէ որ մէկը քարշման օրէնքը մանրամասնաբար իր բոլոր կապակցութիւնները մեկտեղ քննելու ըլլայ՝ աւելի ևս պիտի սքանչանայ ։ Գոյով հետեւ չէ թէ միայն լոկ օրէնք կայ ըլլալը պիտի տեսնայ, նաեւ խիստ հարկաւոր ու իմաստութեամբ և խորհրդով կարգադրուած ըլլալն ալ պիտի նշմարէ ։ Օրէնքը բուն իրենիք մով խորհուրդ և իմաստութիւն յառաջ բերելու կարողութիւն չունի հապա խորհուրդն ու իմաստութիւնը օրէնքներ կարգադրելու ու ներկուկ կարողութիւն ունին, աս իրողութիւններուն նկատմամբ՝ յայտնի է որ խորհուրդը առանց խորհողի, և իմաստութեամբ իմացալիս անոնց իմացալիս տէր և զող էակի մը չըլլար ։ ուրեմն բնութեան օրէնքաց օրէնքողը կատարելալ իմացականութեան տէր եղող ամենիմաստ խորհուրդ ունեցող հզոր Լակ մըն է ։

Գ. Բնութեան բարեկամութիւնը կամ վստահութիւնը մը ծառայելու բարեկամ Երբարի մը գոյութիւնը կը քարոզէ ։

Բնութեան մէջ շատ օրինակներ կան բարեկամ Լակ մը կայ ըլլալը ցուցնելու համար ։ Բայց մէկ հատ բաւական է 'ի հաստատութիւն այս իրողութեան, որ է այս ։ Եթէ մէկը իր չորս զին պատճառ օրը քիմիապէս ազօր քննելու ըլլայ, 100 ծառալաւափ օդին մէջ 79,1 ծառալաւափ բորակածին ու մնացած 20,9ը թթուածինը ըսուած կազերով բաղադրուած ըլլալը պիտի գտնայ ։ այն պիտի բաղադրուէ թթու մը որ ունի բարեկամութիւն ու զիպուածութիւն ըլլալը բացայայտ է ։ որովհետեւ բոլոր կաճիկ կազը որ կ'իջէ կենսական արաւածոց կեանք տալու զօրութիւն չունի, միայն կեանք վերջացնելու յարմար է ։ Եթէ աս կազով լեցուած ապակիէ խողովակի մը մէջ ճրագ մը մացըններ խեղճ կը մարին ։ Թրթուածն կազն ալ բորակածինն հակառակն է ։ շատ արագ կերպով կիսանք կու տայ ու լուսնով կիսանքին գործողութիւնը վստահանի կը բերէ, ինչպէս նաեւ կիսավառ ճրագ մը չափազանց պայծառութեամբ կը լուսաւորէ ։ աս նաեւ որ աս կազերուն առանձին մնալը, կենսական արաւածոց համար օգտակար չէ, հապա կիսանքի վնասակար ։ Եպա ուրեմն վերջոյ իշխալ համաձայնութեամբ կ'ըսեն քաղաքութիւնը բոլոր կենսական արաւածոց կենացը համար էականագէտ հարկաւոր է ։ և քանի որ նոյնը փորձով անկերկ կը տեսնենք՝ ամենիմաստ ու բարեկամ ինչ տակ ունեցող Լակ մը՝ աս բորակածին ու թթուածին ըսուած կազերուն բաղադրէ ըլլալը չափազանց օգտուելու ։ ու ան ալ նման իր սերելի գաւկերներուն վրայ հոգ ու խնամք անող զթած հօր մը ։

Վարձ եթէ բնական վիպութիւն չըլլար բնութեան Երբարի մը կայ ըլլալը հաստատող, զարծալ մէկը իրաւունք չունի Երբարի մը չէայ ըսելու ։ ուրովհետեւ ինչպէս է ըլլալուն ապացոյց չէայ ։ Բայց քանի որ անթիւ ևս վիպութիւն, ուրեմն ինչ կը քննալ անաւան միտք մը խորհել ։ Ե. Երբ քան զարծալով վիպութեան հաստատութեամբը զարծալ մէկը յայտնուի կերպով Երբարի մը չէայ ըսելու ըլլայ, իր չէայ ըսելով վիպութեան ստա հանած կ'ըլլայ ։ Ինչպէս եթէ բան մը չը գիտող մէկը աշխարհացոյց մը գտնելու ըլլայ արդեօք ինչ պիտի խորհի ։ շինող մը կայ ըսելու չը պիտի ստիպուի ։ Բայց եթէ չէայ ըսելու ըլլայ՝ իր ըսածը ստիպ է ։ ասոր չէայ խօսքը ինչ արժէք ունի նէ, Երբարի մը չէայ ըսողին խօսքն ալ նոյն արժէքը ունի ։

ՎԵՍԵԼԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՏՈՏ ԶԵՂՈՒՄՍՈՒԼ ԱՇԿԵՐՏՆԵՐԸ

Ես օրուան օրս շատ չեն ան տեսակ մարդիկ որ չխորհին թէ կարգալ գիտնալը արժէք բան մըն է ։ ու ծնողներէն խիստ շատերը կ'ուզեն որ տղաներն իրենց խելան ։ Բայց անանկ խելաճ՝ տղան ու անհօր ծնողներու կան, ու զաւկներն ինչ ալ անանկ չխորհին պատուաւ լալով չազուած որ հաղել երբեք մարտնեն կ'անցնի անոնք զըպրոց խրիկ ։ Հիմա ասանկ խելաճ տղոց համար ինչ ընելու է ։ Թող չխորհն և որ տղիտութեան ու մեղքի մէջ մեծանան ։ Ենչու չէ ։ Կան շատ բարեկամ անձինք որ ասանկ տղաք կը փնտաւն կը գտնեն ու կ'աշխատին որ անոնք համապա պարիշտ ու զգաստ կեանք մը անցնեն ։ Ենչոր կը սորվեցնեն աղ տղան Սուրբ Գիոր կարգալ, Եստուծոյ արժէքը ընել, ու Յիսուս Քրիստոս նայել իրեն Փրկիչ ։

Ես ճամբով բարեկամ քննողներուն մէջ աղքատիկ նախարկաւ մըն ալ կար Ենչոր զեպի մէջ ։ Եստուծոյ փորձի բան մըն էր փայտէ ու մեծ քաղաքի մը աղքատ փողոցի մը մէջ ։ Ես աղքատ հրեայ նախարկաւ կ'աղ էր, ու թէ և խիստ սաստիկ կ'աշխատէր, բայց հաղել ապրուստ մը կրնար ճարիկ ։ Իր ուրիշ փորձութիւններուն վրայ աղքատի տղեկի մը հոգն ալ աւելցուած էր որ ան ալ իրեն պէտ կ'աղ էր ։ և որովհետեւ կարողութիւնը չէր հասնէր աս տղան զպրոց խրիկ՝ ոչ ալ վայելուչ կերպով հաղելուցնել, խորհուրդն որ անոր վարժապետն ըլլայ ։ Ես տեսն ինքնին ըսաւ ։ «Մեկին տեղը երկու աշկերտ ալ կրնամ ունենալ» ։ ու աղքատ կնկան մը տղէն խնդրեց որ իր խանութը գալ կարգալ սորվէ ։

Ես երկու պղտիկ աշկերտներ անանկ աղէկ առաջ գտային որ ետքը երրորդ մըն ալ հրաւիրեց ու չորրորդ մը, մինչև որ քիչ մը ատենէն ետեւ իր բոլոր տիքը քառասուն հատ խելաճ տղաք կային բղձաւ լալով ու անոնցմէ տասն երկուքը մանր աղջիկներ էին ։

Չարմախի բան մը ըլլալու էր հրեայ նախարկաւ մը խանութը տեսնել, մէյ մը մոռնալի մը տակ կտոր մը ձգել ու մէյ մըն ալ տղեկ մը «Ե, Բ, Գ»՝ զատ մտիկ ընել ։ մէյ մը երկու ձեռք ուրեմնով կարելու թիւերը քաշել, ու մէյ մ'ալ ուրիշ տղեկ մը Սուրբ Գիոր քիչն ատեն մը սորվեցնել ։ Ես մարդը ուրիշ աշկերտներ ալ կրնար առնել, բայց աւելի մեծ կակ տեղ մը բռնելու ստակ չէր կրնար գտնել ։ անոր համար ամենէն աւելի գէշ ու ցնցող հաղուստով տղաքը զատեց ամենէն աւելի բարեկամ ընելու յոյսով ։ Երբեմն շատ

խելաճ տղեկ մը ետեւէն կ'երթար փողոցը ու տապկած գետնախնձոր մը տալ կը խոստանար՝ իրեն անիկայ իր խանութը տանելու խայծ մը ։

Երբեք աս նախարկաւ երջանիկան ձմեր էր ։ Ենչու չէ ։ Եստուծոյ ներքին շատ աւելի կը ջանիկ ։ Ինչու որ իր աշկերտներուն ծիծաղեցաւ գէպը միշտ զնեքը ուրախութիւնով կը լեցընէին ։ Եսկէ զատ ինք միշտ անանկ աշխուշ էր ու անանկ ուրախ՝ զուարթ կերպ մը ունէր սորվեցնելու որ տղոց ալ զուարթալը կ'ըլլար ու կ'ըրթէ ։ Տը զսցը զատեցը լինալէն ետեւ, երբեմն ինքը գոգնոցը կը ձգէր ու հետեւին խաղ մը կը խաղար ։ Թէ որ տղոցմէն չեկող ըլլար կամ հիւանդ, անոնց տես կ'երթար ու գարման կ'ընէր ։ Թէ որ ուտելու հաց չունենային, քանի մը զուրուշ կը պահէր ու անոնց ուտելիք կ'առնէր ։ Ինք նաեւ անոնց կը սորվեցնէր իրենց կերակուրն սկիզբ, և իրենց հին լալերն ու մոռնալները կարկըտելու ։ Ուրեմն զարմանք չէ որ աս տղաքը շատ կը սիրէին զինքը ։

Վերջապէս նախարկաւ միտաւ ։ Հատ ծերացած էր ու իր գպրոցը զրկելէ մինչև իր կեանքին վերջին օրը շարունակեց ։ Թող չխորհու տարուած ատենը մեծամեծ մարդիկ չը կային ետեւէն զերեկմանը գացող ։ Բայց աղքատիկ աշկերտներէն ոմանք հոն էին աշխուշին արցունքով ու սիրտներն երկաթաղաղութեամբ լեցուն ։

Ես աղքատիկ նախարկաւ զպրոցին սկսած ատենէն 'ի վեր ուրիշ շատ անձեր ալ եղան նոյն բարի գործին ետեւէն եղող ։ Եստուծոյ փողոցին բնաւ գիր մը չձանչցող ու մինչև անգամ բնաւ զպրոց չգացող տղոցմէն ։ Ես տեսալ տղոցը շատերուն զիպացած բոլոր բանը սուտ խօսիլ՝ հայհոյել ու զոգնալ էր ։ շատ հեղ Եստուծոյ անունը պարտալ տեղը բերանին կ'առնէին ։ Բայց Եստուծոյ սիրոյն ու ողորմութեանը վրայ բան մը չէին գիտեր ։ Թէ որ իրենց հարցուէր թէ իրենց մեղքին մէջ մեծողները ինչ պիտի ըլլան, չէին կրնար պատասխանել ։ Բան մը չէին գիտեր իրենց բնաւ չմոռնող հոգիներուն արժէքին վրայ՝ կամ երկինքի ուրախութեանը և կամ զփողոցի թրշուտութեանը ։ Բայց աս զպրոցներուն մէջ սորվեցան թէ որ չափ գէշ բան է Եստուծոյ դէմ մեղանքելը ։ Եստուծոյ անունը զիպուած արժէք ընել և ողորմութիւն խնդրել ։ Յիսուսի ուղղութեան սոր մը մեղքերը իր մարմնով խաղաղալով վրայ վերցուց, ու շատերը անոր հաւատացին ։ Ոմանք մեծնալով օգտակար անձեր եղան, և ուրիշներ ալ մեծած ատեննին չնորհալալ կ'ան Եստուծոյ որ անանկ զպրոց մը առաջնորդեցան, ու որ մոլորութեան և տղիտութեան վիճակէ մը Փրկիչը ձանձալու և սիրելու վիճակին բերուեցան ։

Կարգացող, գործ մըն ալ քեզի համար չէայ ընելու ։ Միթէ զուտ ան նախարկաւ մըն չափ ալ յարմարութիւն չունին ։ Գոնէ անանկ մէկն ալ չէայ որ Եստուծոյ Սուրբ Խօսքը անոր կանչին կարգալ, կամ տղայ մը կիւրակի Վարդոց տանելու կարող ըլլաւ ։ Կայ ըրողաբար ու աղօթք ըրէ որ Եստուծոյ քաւ ազունները բանայ օգտակարութեան պատեհութիւններու ։ Պարզալ՝ Կալէ մը սիրոյ հոգիով շատ բարեկամ կրնայ ընել ։ ու աս տղախոր ու մեղալից աշխարհին մէջ աւելի մեկուն համար բաւական գործ կայ ընելու, բաւական է որ միտք ու նենայ գործելու ։

Սանտիսիկ մը չափ հաւատքը լեռան մը չափ մաքուր ոսկիէն աւելի կ'արժէ ։

